

16 november 2020,

Geachte Raadsleden,

Deze week beslist u op welke manier u invulling geeft aan uw zorgplicht met betrekking tot huishoudelijk afval. De keuze voor openbare aanbesteding of inbesteding ligt bij u. Op het eerste gezicht lijkt het misschien een eenvoudige keuze aangezien de discussie vooral gaat over prijs. Maar deze keuze heeft meer facetten en die verdienen meer aandacht dan ze nu krijgen. Graag brengen wij - 9 marktpartijen - het volgende onder uw aandacht:

Het gaat om bestaansrecht en toekomstperspectief

De discussie gaat nu vooral over twee bedrijven en een verbrandingstarief. Op basis van aannames wordt één bedrijf neergezet als duur. De ander presenteert zich als goedkoop maar behoudt zich het recht voor om het tarief op elk moment aan te passen. Maar dit gaat niet alleen over geld. Er spelen meer belangen.

U als Raad bent ook de vertegenwoordiger van ondernemers actief in stad en regio. Wij worden dan ook graag door u gehoord. Uw keuze heeft namelijk een enorme impact op ons en andere bedrijven binnen de provincie. Wij maken ons hierover grote zorgen. Zorgen om onze medewerkers, jongeren die bij ons stage lopen, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die bij ons stappen kunnen maken, het voortbestaan van onze bedrijven, de bereidheid van ondernemers om in onze bedrijven te investeren en de diversiteit en vitaliteit van de economie in onze provincie. Ons belang is simpel en hierover zijn we transparant: ons belang is bestaansrecht en toekomstperspectief.

Machtige marktpartij met focus op verbranding

Het traject in aanloop naar uw besluit lijkt er degelijk uit te zien. Er is een verkenning geweest en u heeft van te voren kaders meegegeven waaraan een toekomstige dienstverlener moet voldoen. Zo kunt u met vertrouwen uw zorgplicht onderbrengen bij deze uitvoerende partij. Maar er is helemaal geen aanbesteding geweest om te toetsen welk tarief en diensten geïnteresseerde marktpartijen zouden kunnen bieden. En bovendien gaat dit besluit niet alleen over een publieke taak. Als u kiest voor inbesteding bij Omrin, kiest u ook voor een veel bredere verantwoordelijkheid dan puur de publieke taak in algemeen belang. En dat baart ons grote zorgen.

Omrin geeft zelf in de samenwerkingsovereenkomst aan dat zij commerciële taken verricht ter ondersteuning van de nutstaken. Dat klinkt als een bijrol maar Omrin is afhankelijk van een continue groei van commerciële activiteiten. En dat is bijzonder voor een overheidsonderneming.

Binnen Nederland is er geen enkele andere overheidsonderneming met een vergelijkbare commerciële en opportunistische strategie. Met budgetten voor overheids campagnes die groter zijn dan de totale omzet van veel ondernemers actief in Groningen en Friesland is jarenlang gewerkt aan volledige marktdominantie in Friesland. En dat is goed gelukt. Omrin heeft een prachtig groen imago gecreëerd voor een bedrijf dat tweederde van alle afvalstoffen die het binnen krijgt stort of verbrandt. Omrin heeft zich ontwikkeld tot een machtige marktpartij, met volledige overheidsinbedding. Nu is Groningen aan de beurt. Omrin exploiteert alles, van milieustraten tot kringloopwinkel, van huishoudelijke afval tot bedrijfsafval. In een keten zijn veel partijen afhankelijk van elkaar, waar overheidsbedrijven in de rest van het land concurreren met verwerkers, richt Omrin zich op alle facetten. Dit is een doodsteek voor lokale ondernemers en kleinere partijen. Verdere schaalvergroting van Omrin gaat ten kosten van veel werkgelegenheid bij bedrijven in Groningen zonder deze bevoorrechte positie.

Bijzonder aan Omrin is het strategische doel dat zij nastreven: vollast van de verbrandingsoven. De oven is gebouwd op de groei met meer capaciteit dan nu nodig is en in de toekomst nodig zal zijn om invulling te geven aan de publieke taak. Gezien de landelijke en gemeentelijke doelstellingen gericht op een circulaire economie is dit op zijn minst opmerkelijk en het is dan ook de vraag of u, als gemeente, zich ook aan Omrin's doel wil committeren.

Ambitieuze groeistrategie past niet bij gemeentelijke kerntaak

U heeft een taak om een gezonde circulaire economie op te bouwen waar een diversiteit aan ondernemers en bedrijven een rol in hebben. Dit vraagt om bestrijding van monopolies en onevenredige marktmacht. Er zijn in het land meerdere grote overheidsbedrijven met vergelijkbare dienstverlening. Maar er is geen andere onderneming die zoveel kleur geeft aan de discussie over markt en overheid als Omrin. Er is ook geen enkel overheidsbedrijf dat met commerciële verkoopteams in heel Noord Nederland invulling geeft aan een ambitieuze groeistrategie. Voor Omrin maakt het niet uit of er voor een afvalstroom, GFT bijvoorbeeld, al voldoende installaties zijn in Noord Nederland. Het bedrijf bouwt een nieuwe en zorgt dat de anderen geen stromen meer binnenkrijgen. Dit is niet alleen kapitaalvernietiging maar zo concurreert overheidsbedrijf Omrin Groningse ondernemers uit de markt en dat behoort niet tot de gemeentelijke kerntaak.

Anders dan andere bedrijven, heeft Omrin niet te maken met een onrendabele top. De organisatie is opgedeeld in verschillende NV's en BV's waarmee gedragsregels worden omzeild en ondernemers uit de markt worden gedrukt. Mensen, materieel, vergunningen, en infrastructuur verworven ten behoeve van de publieke taak, worden ingezet op commerciële activiteiten. Kosten worden intern zo gealloceerd dat er altijd een zeer voordelig tarief kan worden aangeboden waar een concurrent

niet tegenop kan. Geen enkele onderneming kan concurreren tegen de overheid. Als u als raad straks een oven runt van een paar honderd miljoen euro dan is voor u één vrachtwagen meer of minder een heel ander vraagstuk dan voor een regionaal transport bedrijf. Bedrijven zullen moeten stoppen omdat ze weg geconcentreerd worden en het onzekere klimaat zal een rem zetten op investeringen in mens en milieu. Een groot deel van Noord Nederland zal afhankelijk zijn van één partij als het gaat op investeringen, ondernemen en innovatie. Een centralisatie van deze omvang is funest voor de verscheidenheid aan lokale initiatieven en ontwikkelingen die broodnodig zijn om de keten vooruit te helpen.

Kies voor een circulaire toekomst

In een tijd waarin gemeenten juist af willen van verbranden en storten is het aankopen van aandelen in een verbrandingsinstallatie en stortplaats speculatief en een risicovolle besteding van publieke middelen. Hoe aantrekkelijk de geschetste toekomstperspectieven ook zijn, u koopt aandelen in een bedrijf met als core business het storten van afval, het omzetten van organisch materiaal naar brandstof en verbranding van restafval. Er zijn tal van bedrijven die vooroplopen met activiteiten die primair zijn gericht op het behoud van grondstoffen. Juist voor dit soort bedrijven wil je een goed ondernemersklimaat hebben, die wil je aantrekken en een duwtje in de rug geven. Zij hebben de toekomst en daar liggen de kansen om de circulaire ambitie realiteit te maken. Maar het zijn juist deze bedrijven die niet worden aangetrokken door een regio waarin er één marktpartij dominant is. Investeringsbereidheid zal dalen en ondernemers zullen zich vestigen buiten de regio.

Wat kunt u doen?

Het mag duidelijk zijn dat een openbare aanbesteding onze voorkeur heeft. Inmiddels hebben al drie bedrijven aangegeven interesse te hebben en een concurrerend aanbod te willen doen voor de door u gewenste verwerkingwijze van uw restafval. Hiermee heeft u een actueel beeld van het aanbod. Het staat u vrij om alsnog over te gaan tot inbesteden. Maar we willen voorkomen dat u beslissingen neemt op basis van aannames.

Kiest u uiteindelijk toch voor een inbesteding bij Omrin dan vragen wij u met klem om uw sturende, continue invloed op deze onderneming in te zetten om een langetermijnvisie te ontwikkelen die niet alleen gericht is op continue groei en schaalvergroting maar juist op een circulaire toekomst:

- Werk aan actieve monitoring en bescherm ondernemers en bedrijven tegen oneigenlijke overheidsconcurrentie. Beperk u als gemeente tot de publieke taak in algemeen belang en stoot commerciële activiteiten af. Bouw preventief voorzieningen op om ondernemers te compenseren wanneer er sprake is van oneigenlijke concurrentie vanuit Omrin.
- Eis volledige transparantie in kosten en kosten doorberekeningen van alle activiteiten om te voorkomen dat tarieven worden gemanipuleerd om ondernemers onder druk te zetten.
- Eis vóór definitieve toetreding een uitwerking van SROI doelstellingen uitgesplitst naar werkgebied, regio en provincie. Neem hierbij het directe en indirecte verlies aan werkgelegenheid, stageplekken en werkplekken waar nu SROI op van toepassing is mee.
- Eis vóór definitieve toetreding een plan van aanpak waarin Omrin concreet uitwerkt hoe het uw inspanningen, en die van de overige gemeentelijke aandeelhouders, om meer te recyclen ziet in relatie tot de commerciële doelstelling om de afvalenergiecentrale en stortplaats te vullen en hoe de acquisitietargets daarop vorm worden gegeven.
- Maak een degelijke risico evaluatie. U wordt niet alleen eigenaar van een miljoenen bedrijf maar creëert ook systeem afhankelijkheden. Kijk hierbij ondermeer naar de langetermijnrisico's die samenhangen met de exploitatie van stortplaatsen en verbrandingsinstallaties.

Hoogachtend,

Namens;

H.Nieboer B.V. Transport en Grondwerken

Contactpersoon: H.C. (Riekus) Nieboer
Contactgegevens: 06-50686778 / 0598-322614
r.nieboer@nieboertransport.nl

Noord Nederlandse Reinigingsdienst

Contactpersoon: Foky van der Veen
Contactgegevens: 0512-334334
f.vandereen@nnrd.nl

GP Groot inzameling en recycling

Contactpersoon: Wim Horeman
Contactgegevens: 088-4720000
W.Horeman@gpgroot.nl

Attero

Contactpersoon: Robert Corijn
Contactgegevens: 088-5501000 / 0615857095
robert.corijn@attero.nl

SUEZ Recycling and Recovery Nederland

Contactpersoon: Anthonita van Egmond
Contactgegevens: 06-48878839
anthonita.vanegmond@suez.com

Renewi

Contactpersoon: Roland Amoureux
Contactgegevens: 06-51278245
roland.amoureux@renewi.com

Hoeksema's Regionale Milieudiensten

Contactpersoon: Jaap van der Wiel
Contactgegevens: 0625162167
jaap@hrmcontainers.nl

EEW Energy from Waste Delfzijl B.V.

Contactpersoon: Gert Jan Bennink
Contactgegevens: 0596-674000
GertJan.Bennink@eew-energyfromwaste.com

AVR-Afvalverwerking B.V.

Contactpersoon: Jasper de Jong
Contactgegevens: jasper.de.jong@avr.nl